

**UCHWAŁA NR XLII/389/23
RADY GMINY ŁOMŻA**

z dnia 28 lutego 2023 r.

w sprawie przyjęcia "Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łomża na lata 2023 – 2025"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Łomża na lata 2023 – 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Sławomir Zacharczyk

Program wspierania rodziny w Gminie Łomża na lata 2023-2025

Łomża 2023 r.

I. Wprowadzenie

Do zadań własnych gminy określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3- letniego programu wspierania rodziny.

„Program Wspierania Rodziny w Gminie Łomża na lata 2023-02025” opracowano w oparciu o art.176 pkt. 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Głównym celem Programu jest skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu jej rozwojowi w gminie Łomża. Program określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo- wychowawcze, jak i działania profilaktyczne i upowszechniające działania prorodzinne.

Rodzina to najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo. Jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. Powinna zapewnić bezpieczeństwo materialne i emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. To w rodzinie dziecko nabywa wiedzy o otaczającym go świecie, uczy się wyrażać swoje uczucia oraz wartościowania co jest dobre a co złe. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w życiu każdego dziecka. Prawidłowy rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

W przypadku, gdy rodzina jest w kryzysie, narastające problemy powodują jej dysfunkcje to potrzebna jest pomoc instytucji zewnętrznych. Każde dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Długoletnie przebywanie rodziny w kryzysie może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Stały monitoring rodzin przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji działających na rzecz rodziny powinien opierać się na sprecyzowanym planie działania. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem.

Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest zatrudnienie asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na wspieraniu rodzin wychowujących dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, przez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie zaznaczyć, że asystent nie podejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazując jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych.

Mając powyższe na uwadze założeniem Programu jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci oraz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka. Stąd też założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę, natomiast w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej zapewnienie możliwości utrzymania kontaktu z rodzicami oraz pomoc rodzicom w odzyskaniu przez nich funkcji opiekuńczej tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego.

Podstawa prawna Programu:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021r. poz. 1249 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.);
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Łomża na lata 2018-2025.

II. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Łomża

Gmina Łomża położona jest w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim jako gmina wiejska. Gminę tworzy 40 jednostek pomocniczych (sołectw). Ludność Gminy Łomża utrzymuje się z rolnictwa i hodowli oraz handlu i usług. Część mieszkańców pracuje poza miejscem zamieszkania. Na koniec 2022 roku liczba zameldowanych mieszkańców na pobyt stały i czasowy w gminie Łomża wyniosła 11 617 mieszkańców, co oznacza wzrost o 126 osoby w stosunku do 2021 roku.

Diagnoza lokalna stanu problemów w Gminie Łomża dokonana została w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Łomża. Według stanu na dzień 31.12.2022 roku z różnych form świadczeń pomocy społecznej skorzystało łącznie 279 rodzin, z tego 92 rodziny skorzystały wyłącznie z pracy socjalnej. Głównym powodem przyznawania pomocy było w szczególności bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemoc w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

W Ośrodku zatrudniony jest Asystent rodziny współpracujący z rodzinami, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. W 2022 roku ze wsparcia asystenta rodziny skorzystało 13 rodzin, w tym 30 dzieci. Z trzema rodzinami asystent pracuje nad możliwością powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej. Z jedną rodziną została zakończona współpraca ze względu na zmianę miejsca jej zamieszkania. Jedna rodzina osiągnęła zamierzony cel i współpraca z asystentem przestała być zasadna. Ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę asystent zakończył współpracę z jedną rodziną. Jednej rodzinie z terenu Gminy Łomża ze względu na długotrwałe nadużywanie alkoholu zostało zabezpieczone dziecko do pieczy zastępczej. Asystent nadal współpracuje z matką dziecka, motywuje do zmiany zachowań, aby dziecko mogło wrócić do rodziny naturalnej. W Gminie Łomża coraz częściej można zaobserwować w rodzinach negatywne zjawiska, takie jak przemoc w rodzinie i uzależnienia. W 2022 roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 29 grup roboczych oraz kontynuowano działalność grup roboczych z 2021 r. W ciągu roku odbyło się 77 posiedzeń grup roboczych. Na spotkaniach podejmowane były

działania w indywidualnych przypadkach przemocy w rodzinie oraz monitorowanie sytuacji zgodnie z ustalonym planem pomocy. W 2022 r. wszczęto 33 procedury „Niebieskiej Karty” w rodzinach, w których opracowano plan pomocy i zakończono 30 procedur Niebieskiej Karty.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że według stanu na dzień 31.12.2022 r. Komisja wystąpiła z wezwaniem o stawienie się na posiedzenie -29 wniosków o wszczęcie procedury leczenia odwykowego - 13 osób skierowano na badania przez biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, -13 osobom wnioski do sądu o przymusowe leczenie odwykowe. Dwa wnioski zostały wycofane przez rodzinę więc nie zostały rozpatrzone.

Uznając życie obywateli w trzeźwości za niezbędny warunek moralnego i materialnego dobra społeczności gminnej, ważne jest skoordynowanie działań instytucji, organizacji, a także społeczności lokalnej mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania alkoholu, przeciwdziałanie powstawaniu i usuwanie następstw nadużywania alkoholu.

W Gminie Łomża edukacja odbywa się w 7 placówkach szkolnych. Każda szkoła zatrudnia pedagoga szkolnego, a w trzech placówkach zatrudniony jest psycholog. Obok podstawowych zadań edukacyjnych szkoły wypełniają też funkcje opiekuńcze, rozwój kultury oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach szkolnych. Pedagodzy aktywnie współpracują z asystentem rodziny i pracownikami socjalnymi na rzecz dzieci z dysfunkcyjnych rodzin.

Na terenie dwóch szkół działają placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Prowadzone są tam zajęcia o charakterze profilaktyczno- edukacyjnym ściśle związanym z profilaktyką i zapobieganiem alkoholizmowi. Celem jest propagowanie zdrowego, aktywnego stylu życia. Dzieci i młodzież biorą udział między innymi w zajęciach rozwijających zainteresowania, warsztatach kulinarnych, plastycznych czy zajęciach sportowych.

III. Zasoby Instytucjonalne Gminy Łomża

Instytucje realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny mieszczące się na terenie Gminy Łomża to:

- 1) Urząd Gminy Łomża - przyznawanie i wypłacanie stypendiów, dowozy dzieci, organizowanie, wsparcie finansowe inicjatyw lokalnych;
- 2) Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łomża - praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, aktywizacja zawodowa i społeczna;
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - profilaktyka i przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywaniu alkoholu;
- 4) Zespół Interdyscyplinarny Gminy Łomża - wsparcie i pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy.

Ponadto Gmina Łomża współpracuje z:

- 1) Placówkami Oświatowymi z terenu gminy;
- 2) Placówkami ochrony zdrowia z terenu gminy;
- 3) Centrum Kultury Gminy Łomża;
- 4) Parafie z terenu gminy;
- 5) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży;
- 6) Komendą Miejską Policji w Łomży;
- 7) Sądem Rejonowym i Okręgowym w Łomży, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej;
- 8) Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną nr 2 w Łomży,
- 9) Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży;

- 10) Starostwem Powiatowym w Łomży;
- 11) Powiatowym Urzędem Pracy w Łomży;
- 12) Wojewódzkim Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży;
- 13) Szpitalem Wojewódzkim w Łomży;
- 14) Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Łomży;
- 15) Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Łomży i Zambrowie;
- 16) Organizacjami pozarządowymi.

IV. Cele gminnego programu wspierania rodziny.

Cel główny:

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie materialne rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością.
2. Wsparcie rodzin będących w kryzysie, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwolenie zasobów tkwiących w rodzinach.
3. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Adresaci programu

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny i dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Łomża przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Rodziny dotknięte przemocą, problemem uzależnień czy ubóstwem.

Realizacja programu

Cel szczegółowy:

Wsparcie materialne rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością.

Lp.	Działania/Zadania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/ Partnerzy
1.	Świadczenie pomocy finansowej rodzinom, znajdującym się w trudnych warunkach materialnych.	2023-2025	OPS
2.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkole i przedszkolu.	2023-2025	OPS, Placówki Oświatowe
3.	Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne	2023-2025	Urząd Gminy, OPS, Placówki Oświatowe

	i podręczniki.		
4.	Udzielenie dzieciom i młodzieży stypendiów i zasiłków.	2023-2025	Urząd Gminy, Placówki Oświatowe, OPS
5.	Organizacja wypoczynku letniego w formie kolonii z programem profilaktycznym dla dzieci w tym z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.	2023-2025	OPS, Placówki Oświatowe, GKRPA, Caritas Łomża, Parafie
6.	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej.	2023-2025	Urząd Gminy, OPS
7.	Współpraca z instytucjami i organizacjami spoza terenu Gminy Łomża zajmującymi się pomocą rodzinie.	2023-2025	Wszystkie podmioty z terenu gminy.

Cel szczegółowy:

Wsparcie rodzin będących w kryzysie, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwolenie zasobów tkwiących w rodzinach.

Lp.	Działania/Zadania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy
1.	Systematyczna praca z rodzinami z problemem opiekuńczo- wychowawczym polegająca m.in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo- wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym	2023-2025	OPS, PCPR, Placówki Oświatowe, Policja.
2.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.	2023-2025	OPS, GKRPA, Placówki Oświatowe, Policja
3.	Promocja i realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych w szkołach wspierających wychowanie dzieci i młodzieży- z zakresu uzależnień, zdrowego żywienia, wad postawy.	2023-2025	OPS, GKRPA, Placówki Oświatowe
4.	Podjęmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,	2023-2025	Zespół Interdyscyplinarny,

	mających na celu zapobieganiu zjawisku oraz kierowanie potencjalnych sprawców przemocy na działania korekcyjno- edukacyjne mające na celu ograniczenie przemocy w rodzinie.		OPS, Policja, Placówki Ochrony Zdrowia, PCPR, Organizacje Pozarządowe, Placówki Oświatowe
5.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom dzieci i młodzieży, w szczególności przez zagospodarowanie czasu wolnego m.in. poprzez sport, rekreację i kulturę.	2023-2025	Urząd Gminy, OPS, GKRPA, Placówki Oświatowe, Centrum Kultury Gminy Łomża
6.	Zapewnienie opieki asystenta rodziny rodzinom przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.	2023-2025	OPS
7.	Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej, w tym motywowanie członków rodziny do niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcia terapii uzależnień, terapii dla ofiar i sprawców przemocy, praca socjalna na rzecz rodziny.	2023-2025	OPS, kuratorzy, PCPR
8.	Wsparcie i promocja inicjatyw lokalnych w zakresie wspierania rodziny i dziecka.	223-2025	Urząd Gminy, OPS, Centrum Kultury Gminy Łomża

Cel szczegółowy:

Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Lp.	Działania/Zadania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/partnerzy
1.	Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych.	2023-2025	OPS, Placówki Oświatowe, kuratorzy
2.	Wspieranie dzieci z rodzin nieposiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień.	2023-2025	OPS, Zarząd Ekonomiczny Szkół Gminy Łomża, organizacje pozarządowe
3.	Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.	2023-2025	Placówki Oświatowe, OPS, GKRPA,
4.	Uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży.	2023-2025	Placówki Oświatowe, OPS

Opracowanie i realizacja gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy, a tym samym zobowiązuje jednostki samorządowe do realizacji celów w nim zawartych oraz do stymulowania i ukierunkowywania działań na rzecz dziecka i rodziny.

Efekty Programu:

- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodzin i dziecka,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji w rodzinie,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji.
- rozwój efektywnej współpracy między instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

V Realizatorzy Programu

Program realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łomża przy udziale:

- 1) Urzędu Gminy Łomża;
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 3) Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 4) Placówek Oświatowych z terenu Gminy Łomża;
- 5) Placówek Ochrony Zdrowia;
- 6) Komendy Policji w Łomży;
- 7) Centrum Kultury Gminy Łomża;
- 8) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży;
- 9) Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży;
- 10) Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej nr 2 w Łomży;
- 11) Sądów- Wydziały: Karny, Rodziny i Nieletnich;
- 12) Kuratorów Sądowych;
- 13) Poradni Leczenia Uzależnień;
- 14) Organizacji Pozarządowych i instytucji kościelnych/Parafii.

VI Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Łomża oraz dotacji z budżetu państwa.

VII Monitoring i ewaluacja Programu

Program będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łomża. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które dać mają informacje zwrotną, pozwolą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w Programie.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Monitoring Programu będzie odbywał się poprzez coroczną ocenę realizacji zadań.

Sprawozdanie roczne z realizacji Programu i osiągniętych efektów oraz potrzeby związane z realizacją zadań będą składane radzie gminy do dnia 31 marca każdego roku.